

TOMÁŠ HABERMANN: ZROZENÍ KŘESŤANSTVÍ: HISTORICKÝ JEŽÍŠ, ŠTĚPÁN A PAVEL A JEJICH VLIV NA RANÉ KŘESŤANSTVÍ RIGORÓZNÍ PRÁCE

Na otázky, které čtenáře napadají, otevírá-li předloženou práci, odpovídá autor přesvědčivě hned v úvodu, opatřeném titulem *Velmi prošlapanou cestou: „Křesťanství je (nebo přinejmenším bylo) jedním z pilířů evropské kultury. Je proto důležité uchovávat v dnešní době, kdy jeho význam upadá, tradici alespoň na odborné bázi a snažit se ji, třeba skrze pouhá shrnutí dosavadních poznatků, předávat a zároveň podporovat nový zájem o tuto komplikovanou a důležitou kapitolu dějin lidstva.“*

(s. 6) Cíl práce pojmenovává autor velmi přímočaře: *„shrnout a analyzovat klíčové problémy, jež se váží k tématu historického Ježíše a vzniku křesťanské víry (otázka historického Ježíše; role učedníků těsně po ukřižování; role Štěpána; význam Pavla, jeho formule víry a nauky o osvobození z víry) a tím si zároveň ujasnit i vlastní názory a vědomosti.“* (s. 8). Cíl práce lze ale nazvat také jinak: je jím pochopení. Tomáš Habermann k němu dospěl a jeho text je sympaticky nesen snahou sdílet nejen toto pochopení, ale také nelehkou cestu k němu s čtenářem.

Zbývá otázka po „příslušnosti“ tématu do kulturologie. Autor konstatuje: *„Ačkoliv v textu vycházím především z religionistické (případně historické, v žádném případě však teologické) metodologie, jedná se primárně i o téma kulturologické“* (s. 9). Škoda, že autor ustoupil od výchozí myšlenky interpretovat vznik křesťanství jako důsledek difúze kulturních prvků, i když respektují, že taková volba je jeho nezpochybnitelným právem a uvedené důvody pro ni mají plnou přesvědčivost. Citovanou expozici kulturologického charakteru tématu je třeba doplnit: Kulturologický není jen předmět, ale i přístup k němu, médium mezioborové syntézy historie, kulturní historie, historické antropologie, religionistiky, psychologie a dalších věd tvoří právě kulturologie.

Autor k předsevzatému obtížnému úkolu přistoupil s příkladnou akribií, kázní a systematičností. V první části vychází z důkladné pramenné kritiky, s bezpečnou znalostí relevantní literatury objasňuje historický kontext Ježíšova vystoupení a uzlové body Ježíšova života. Nikde nejde cestou snadnosti, neobchází obtížná místa a otázky nechá klást samo sledované téma, nikde z nich předem neeliminuje ty nejobtížnější a nejpracnější k uchopení.

Důsledné oddělení života historického Ježíše od vzniku křesťanství je podstatným metodologickým rozměrem předložené práce. S ambicí komplexnosti psaná Habermannova rekonstrukce vzniku křesťanství rozhodně není rutinní procházkou *velmi prošlapanou cestou*. Osobně si velmi cením především citlivosti, s níž autor rozpoznal a pro sebe si otevřel osobnost apoštola Pavla. Zaujatý kritik by snad mohl

Habermannovu přístupu vytknout přílišnou závislost příkladu velké osobnosti současné domácí teologie, Otakara A. Fundy, ale musel by být s Fundovým dílem seznámen jen velmi povrchně, aby mu uniklo, že si je autor nevolí za průvodce a priori, ale velmi funkčně a selektivně, vždy ve prospěch tématu, a že k němu přistupuje stejně kriticky jako ke svým ostatním zdrojům. Nejpádňším dokladem toho může být původní využití a rozvedení teorie *maranata – erchomenos*.

Hledám-li pro hodnocení jeden přívlastek, napadá mne v prvním plánu adjektivum *příkladný*. Spojil bych je se všemi kritérii, jimiž rigorózní práce poměrujeme: motivací volby tématu, přístupem k němu, metodologickým podkladem, metodikou práce s prameny, výstavbou textu, vedením výkladu a argumentace. Jako rigorózní práci tak mohu předložený text hodnotit bezrozporně pozitivně a ocenit navíc, jakou cestu Tomáš Habermann ušel od své diplomové práce *Historický Ježíš a vznik křesťanství*, úspěšně obhájené na jaře loňského roku.

„Za nejdůležitější (ne nejzajímavější) považuji, aby čtenář ze stránek věnovaných Ježíšovu vystoupení pochopil rozměr a hloubku Ježíšovy (potažmo křesťanské) antropologie. Aby si uvědomil, jaké pochopení života a člověka křesťanství artikuluje a i přes to, že se s ním třeba neztotožňuje, porozuměl antropologii, kterou předkládá. Ježíš díky křesťanství zůstává archetypem lásky, která žije a vydává se pro druhé. Mám pocit, že málokdo si dnes uvědomuje rozměr tohoto způsobu myšlení, a ačkoliv je v dnešní době takováto antropologie ve vlastním jednání v podstatě sebevraždou, má oprávněné místo v každém z nás a je jen na nás, jak moc ji dokážeme, třeba i nenábožensky, uklínit do našeho života...“ píše Tomáš Habermann v závěru předložené studie na s. 132. Při hodnocení rigorózních prací jsem snad schoopen ponechat stranou subjektivní rozměr, ale v tomto případě věřím, že pro hodnocení může být relevantní i zkušenost čtenáře, jehož Habermannovo nalézání *Ježíšovy antropologie lásky a naděje* intenzivně oslovilo nejen jako historika kultury, ale také jako člověka, pro něhož se osobní nalézání Ježíše, sv. Štěpána Prvomučedníka a sv. Pavla děje v integrujícím médiu víry.

Myšlenkově bohatou a precizně zpracovanou rigorózní práci Tomáše Habermanna *Zrození křesťanství: historický Ježíš, Štěpán a Pavel a jejich vliv na rané křesťanství* **plně doporučuji k obhajobě.**

V Praze 23. 11. 2010

PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.